

Střípek dvacátý – třicetiletá válka se ke svému konci chýlí...
(1639 – 1680, ale v letech 1639 – 1648 žádné události o Kaňku J. Hejzelna ve svých pamětech nezaznamenal)

Střípek minulý, který numero 19 nesl, popisoval neobvyklé jevy v různých ročních obdobích a jejich vliv na život obyvatel nejen v zemích českých, ale i jinde v Evropě po dvě staletí (1600 – 1700).

Střípek předminulý, numerem 18 označený, se historickými událostmi zabýval a jimi se bude i střípek tento, již 20. zabývat. Naváže na rok 1639, kterým střípek 18. končil. Ještě stále trvala třicetiletá válka (1618 – 1648). V Čechách vládl Ferdinand III. (1608 – 1657, vládl v letech 1637 – 1657) který po usedl na trůn v roce 1637 po smrti svého otce Ferdinanda II. Prvorozený syn Ferdinanda III. byl Ferdinand IV. (1633 – 1654). Byl vychován jako následník trůnu a jeho otec Ferdinand III. ho ještě za svého života nechal 5. srpna 1646 (ve 13 letech) korunovat českým králem a tím mu chtěl zajistit nástupnictví i na císařském trůnu. Pro předčasnou smrt (ve 20. letech) se nikdy vlády neujal, zemřel dříve než jeho otec. Další dva synové Ferdinanda III. zemřeli ještě v dětském věku, následníkem trůnu se tak nakonec stal až čtvrtý syn Ferdinanda III. a to Leopold I. (1640 – 1705, vládl v letech 1657 – 1705), to je po smrti svého otce Ferdinanda III.

Podívejme se, jaké události, především z Kaňku, z tohoto období J. Hejzelna vyčetl a do svých „Památek“ zaznamenal.....

V letech 1639 – 1648 nezaznamenal J. Hejzelna ve svých pamětech žádné události týkající se Kaňku. Popisuje však další průběh třicetileté války a stručně zapsal i její ukončení.

Léta 1648. A když tak od nepřátel země česká loupěna a plundrována byla, nenadále pomohl Bůh! Když dne **24. října** toho roku pokoj v Osnabruku uzavřen byl a tak tím ta záhubná 30. letá vojna konec vzala. *Balbín.*

Léta 1649. dne 8. Julii. Urozený p. Voldřich Adam Popel z Lobkovic, císařo – král – dvorská rada a nejvyšší mincmistr království českého, zastal se o Horníky kutenské, kdežto hejtmanům kraje čáslavského listem svým vejš psaného datum, stížně domlouvati neopominul, kterak oni Horníky proti jejich privilegiím a od jeho milosti císaře Ferdinanda III. zas vnově pod datum v městě říšském v Řezně dne 9. října 1641 a pak ve Vídni dne 30. prosince 1644 potvrzeným a uděleným nadáním, s berněma a položením vojska velice obtěžují, vidouce, že J. M. císař jemu samému a ne jinému všechna horní města v království jakožto přední regal pod správu svěřil. Napomínajíc jich hejtmanův krajských: aby do jeho povinností více nesahali a těch Horníků takovými břemeny neobtěžovali. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1651. Toho léta došlo poručení od císařo-královských komorních rad na správu král. horního ouřadu na Hory Kutný, oznamujíc, že J. M. císař chce zase ty hory kutenské vyzdvihnouti, nařizujíc dání zprávy: v jakém stavu ty hory až do téhož času se vynacházejí? Tak hle ten dobrotivý císař po utišení tej války staral se ten klenot toho království, totiž ty hory, ač již skrz ten dlouhotrvající běh nepřátelský spustlé, vyzdvihnouti. Však ale nepřišlo k tomu, by zas všechné couky byly k pozdvižení přijíti mohly, jakož i perkverk kaňkovský, který již dokonale ten čas vodu pil, toliko couk turkaňský pozdvižen byl, kdežto v dole Holubu, Anně, v Kříži, Jedli, ve Třech Králích etc. se skrze mnohá léta s znamenitým užitkem pavovalo. *Lib. Memor. Gang.*

Léta 1654. Toho léta jezdila comisií v království českém, tak řečená generální visitatí, k vyzkoumání usedlostí. Na Kaňku trefila se pod datum 17. prosince a to sídce tyto osoby: p. Matyáš Ferdinand z Bilemberku, opat z Prahy od sv. Mikuláše, Ferdinand Arnošt Hysrle

z Chodů, Jan Arnošt Šofkoč z Kunštátu, Jiří Ryl Berounský. Kaňk byl přiznán při tej visitatí za 5 usedlých. Hospodářů pustých vynalezeno bylo 46. *Lib. Memor. Gang.*

Roku 1655. Dorota Kalinová odkázala k záduší sv. Vavřince na Kaňku zahrádku, z které se platí ročně chudým z kasy zádušní 35 kr. *Ex. Lib. Testament.* Toho roku dne **21. června**. Páni kaňkovští obdrželi zápis v klášteře sedleckém na louku za Malínem, kterou Jiřík Krakovský soused kaňkovský roku 1572 v středu po neděli Cantate k záduší sv. Vavřince na Kaňk odkázal. Pak také spolu na pastviště Vyhnánov řečené, které Šťastný neb Felix Zepší soused kaňkovský od kláštera téhož roku 1564 za 10 kp. gr. čes. zakoupil, pak od té koupi upustil a s kaňkovskými pány staršími o to se urovnal, jenž jemu Šťastnému za to 1 kp. záhonů role obecní do jeho smrti k užívání zanechali. Čti o tom Pag. 76. et 80. Ten zápis jest v Sedlicích v knize červené folio 16 ingrossirovaný. *Lib. memor. Gang.*

Léta 1662. Toho roku dne **15. dubna**, v Římě hlavním městě křesťanstva, nejvyšší biskup církve obecné svaté, Alexandr toho jména VII. udělil indulgentie plenarie neb plnomocné odpustky k chrámu Páně sv. Vavřince na Kaňku pro všechny křesťany, kteří by na den sv. Vavřince v témž chrámu božím z hříchův se vyznali, zkroušeně pokání vykonali a velebnou největší svátost oltární přijímali, týž chrám od prvního nešporu až do západu slunce týž den navštěvovati a za všeobecné křesťanstva potřeby modliti budou. Týž list jest v jazyku latinském. *Lib. Mem. Gang.*

Léta 1669. Michal Šulc sanejtrník koupil od král. horního ouřadu místo pusté, kdež koňská maštal a zahrada býval, ležící na Kaňku pod kostelem za zahradou Piperátskou, za sumu 12 kp. grošů. Týž Michal Šulc jsa z panství frýdlandského ze vsi Henesdorfu rozený, odkudž on s otcem svým do Hory Kutné odšel, kdež u sanejtrníka Ondřeje Wagnera do práce přijat a jakožto sanejtrnický nádeník od téhož Wagnera roku 1659 času letního ke kopání a močení země sanejtrnické na Kaňk do domu paní Anny rozené Kavkové z Tolenštejna, pak provdané Kozojedský patřícího – a Jihlava posléz pak Kamenný řečeného, postaven byl. Kdežto on v zemi kopaje, nenadále truhlici s železem okovanou a v ní poklad od stříbra a zlata, peněz i klenotův našel a ten samý vyzdvihl i zatajil. Nato koupil na Kaňku dům Bašta řečený, též pole a zahrady tu při Kaňku, co jen na na prodej bylo, zkoupil, k tomu i také k své ruce tu sanejtrnickou dílnu sobě zjednal a mimo toho také ještě znamenitě lidem pod ourok rozpůjčoval. Přitom také i dvůr Dolany pana Materny z Květnice: vzdaž na prodej jest? že by on jej koupiti chtěl, se doptával. Když tehdy lidé tak náhlé bohatství na témž Michalu Šulcovi vidouce a že málo předtím toliko jeden z denního zisku pracující nádeník byl, vědouce, pročez nemálo témuž tak brzo shromážděnému statku se divili. Až pak jistá Magdalena Maštálková najevo dala: kterak tak týž Michal Šulc, tehdaž když v domě paní Kozojedský sanejtrnickou zem k močení kopal, jí se svěřil, že truhlici železnou s pokladem peněz v témž domě v zemi skrytou našel. Toho když se dozvěděla paní domu Anna Kozojedská, nechtěla s tím se spokojiti, nobrž ona proti témuž Michalu Šulcovi právní žalobu zavedla, udávajíc, že takovou truhlici s penězi a klenoty její p. otec Ludvík Kavka v témž domě před nepřáteli tajně skryl a pak nedlouho náhle smrtí poražen, žádnému o tom neoznámil. Však ale Michal Šulc zapřel vše a žeby co takového byl našel, přiznati se nechtěl a paní Kozojedská nemaje dostatečného svědečného důkazu, jenom toliko jednu svědkyni, Magdalenu Maštálkovou, protož také svou při právní proti témuž Šulcovi propadla. A on v statku svém i také přitom ve vážnosti na Kaňku tak zrostl, že tu i konečně po primasovi první v radě byl. Tak hle! Pán Bůh štěstím vládne! *MS. Gang.*

Léta 1670. Toho roku pan Pavel Kučera král. ouředník horní ujal na Kaňku místo pusté k svému užitku při dole Plimli, kdež císařské koně trejbovní stávali, a to z poručení královské komory české darmo jemu dáno bylo. *Lib. Contr. Gang.*

Léta 1671. Toho roku Jan Horký koupil od král. horního ouřadu dům na Kaňku u kostela ležící a Zahlhauz řečený za sumu peněz 20 f. *Lib. Contract. Gang.*

Léta 1680. Páni starší a rada městys Kaňku toho roku ucházela se prosebně k panu Nejburkovi nejvyššímu mincmistru království českého, vznášejíc: kterak jsou předkové jich hned v roku 1647, privilegiae a nadání na slavnou císařo-královskou komoru českou ke confirmatí jeho milosti císařské s žádostí jsou podali a kteréž dosud spátkem neobdrželi. Žádajíc: by milost pan mincmistr k dosazení a confirmování jich sám skrze svou vysoce vzácnou osobu sollicitovati, tej dobroty býti ráčil, poněvadž tak bez toho zas pod datum 14. srpna 1679 dekret od nejvyššího ouřadu mincmistrského v království českém starším nad havíři a radě král. horního městys Kaňku došel, mocí kterého privilegiae taková zas ke confirmatí složiti se mají. Jaké ale to pro Kaňk speciální privilegiae byly a kam se poděly, toho se nebylo lze dozvědět, poněvadž strany toho žádnou paměť dále nenalézám.

Komentář ke střípku č. 20:

Zkraje tohoto střípku se J. Hejzelna zmiňuje o ukončení 30. leté války uzavřením míru dne **24. října 1648.**

8. července 1649 se p. Voldřich Adam Popel, nejvyšší mincmistr českého království, zastal kutnohorských horníků proti časlavským hejtmanům. Upozornil je na privilegia, které horníci mají a potvrdil je císař Ferdinand III. v Řezně dne 9. října 1641 a ještě ve Vídni 30. prosince. Připomenul jim, že císař jemu a nikomu dalšímu svěřil pod správu všechna horní města v království, takže hejtmany napomenul a požadoval, aby nezasahovali do jeho povinností a neobtěžovali horníky daněmi a přítomností vojska.

Roku 1651 přišel na královský horní úřad v Kutné Hoře příkaz od císařsko-královských rad k vypracování zprávy, jaký je současný stav dolů. J. Hejzelna to okomentoval tak, že po ukončení 30. leté války se dobrotivý císař stará o oživení kutnohorského dolování, které bylo dlouhotrvající válkou zpustlé. Nebylo však možné obnovit dolování na všech žilách, protože kaňkovské doly byly zatopené. Dolování bylo obnoveno na turkaňském pásmu, v dolech Holub, Anně, v Kříži, Jedli, Třech Králích atd., na kterých se mnoho let s úspěchem dolovalo.

Roku 1654 jezdila po království českém komise, která sepisovala usedlosti. Na Kaňk přijela 17. prosince v počtu pěti osob. Bylo zjištěno 5 usedlostí a 46 hospodářství zpustlých.

Roku 1655 odkázala Dorota Kalinová do fondu sv. Vavřince zahrádku, ze které se platil určitý obnos chudým a 21. června dostali kaňkovští páni zápis ze Sedleckého kláštera, podle kterého roku 1572 (před 83 roky!) odkázal p. Jiřík Krakovský louku za Malínem do fondu sv. Vavřince (o tom se zmiňuje J. Hejzelna v zápise právě z r. 1572 – viz střípek č. 14). O koupi pastviště Vyhnanov v r. 1564 p. Šťastným a následném odstoupení od koupě pro nesouhlas kaňkovských radních a doživotním užívání jiného pozemku se J. Hejzelna rovněž zmiňuje v zápise z r. 1564 (viz střípek č. 13). O sedm let později, roku 1571, se opět p. Šťastný pokoušel pastviště Vyhnanov získat, opět marně (viz střípek č. 14).

Roku 1662 byly z Říma uděleny plnomocné odpustky k chrámu sv. Vavřince pro všechny, kteří splní všechny k tomu potřebné podmínky.

Roku 1669 koupil Michal Šulc (sanejtrník – tento výraz jsem zatím nedohledal, ale dle náplně jeho činnosti odhaduji „hrnčír“, „kamnář“ či něco podobného) koupil pustý pozemek pod kostelem. Nebyl to kaňkovský rodák, přistěhoval se a jako nádeník p. Wagnera kopal v r. 1659 hlínu ke své „sanejtrnické“ činnosti na Kaňku u paní Kavkové, pak provdané Kozojedský v domě Jihlava, pak nazvaného Kamenný. Při tom vykopal truhlici s pokladem, který zatajil. Následně zakoupil dům Bašta, pole a zahrady, které byly na prodej a ještě půjčoval lidem peníze s úrokem. Zařídil si i „sanejtrnickou“ dílnu. Chtěl zakoupit i dvůr Dolany. Všichni se divili, kde

najednou sebral tolik peněz. Přes paní Maštálkovou, které se Šulc o pokladu svěřil, se dozvěděla o vykopaném pokladu paní Kozojedská. Nechtěla se s tím smířit a tvrdila, že poklad zakopal její otec a s p. Šulcem se soudila, ale soudní při prohrála pro nedostatek důkazů. A Šulc, bohatý, si užíval vážnosti na Kaňku v takové míře, že po starostovi byl prvním radním na Kaňku.

Roku 1670 jistý p. Kučera, královský horní (báňský) úředník dostal zdarma pozemek u dolu Plimle, kde stávali císařské koně, používané k pohonu důlního stroje.

Roku 1671 koupil Jan Horký od královského horního úřadu na Kaňku dům ležící u kostela nazvaný Zahlhauz.

Roku 1680 kaňkovští páni a rada Kaňku požádali nejvyššího mincmistra království českého p. Nejburka o podporu žádosti privilegií, o které požádali jejich předkové již roku 1647 (před 33 roky!) císařo-královskou komoru a odpověď dosud neobdrželi. Žádali, aby mincmistr potvrdil tato privilegia sám z moci svého úřadu, protože pánům starším a radě Kaňku přišel takovýto dekret s datem 14. srpna od nevyššího úřadu mincmistrovského. O jaká privilegia se jednalo se však nedochovalo.